

INTERVISTA

AMF – Drejtimi i ri për sfidat aktuale dhe ato në vijim

Modernizimi, konsolidimi i mëtejshëm, rritja e besueshmërisë dhe aplikimi i standardeve më të larta të mbikëqyrjes janë ndër sfidat që duhen përballuar cilësisht më mirë. Për vet natyrën e një vendi në zhvillim si Shqipëria, AMF ka rol domethënës në nxitjen dhe zhvillimin e tregjeve në mbikëqyrje dhe vlerësoj se ky është një rol që duhet theksuar.

Ervin METE

Drejtor i Përgjithshëm Ekzekutiv
AUTORITETI I MBIKËQYRJES FINANCIARE
(AMF)

Juve sapo jeni zgjedhur nga Kuvendi Drejtor i Përgjithshëm Ekzekutiv i AMF-së. Nisur nga përvoja juaj dhe angazhimi pranë institucioneve financiare, si e vlerësoni sfidën e drejtimit të një autoriteti kaq të rëndësishëm rregullator të sistemit financiar shqiptar?

Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare është një institucion që ka ardhur drejt një konsolidimi të vazhdueshëm në rolinet tija rregullator dhe mbikëqyrës i tregjeve financiare jobankare, veçanërisht pas ndryshimeve ligjore të ndërmarra në vitin 2014, të cilat i forcuan pavarësinë institucionale. Si një nga dy mbikëqyrësit kryesorë të tregjeve financiare në vend, drejtimi i Autoritetit është sa privilegj aq edhe përgjegjësi. Modernizimi, konsolidimi i mëtejshëm, rritja e besueshmërisë

dhe aplikimi i standardeve më të larta të mbikëqyrjes janë ndër sfidat që vlerësoj duhen përballuar cilësisht më mirë. Krahas kësaj, për vet natyrën e një vendi në zhvillim si Shqipëria, Autoriteti ka rol domethënës në nxitjen dhe zhvillimin e tregjeve në mbikëqyrje dhe vlerësoj se ky është një rol që duhet theksuar.

Më gjerë, situata post-Covid-19, në varësi të shtrirjes së efekteve që do të ketë në ekonomi dhe jo vetëm, do të përcaktojë sfida domethënëse për autoritetet rregullatore. Edhe pse në fazën e parë duket se tregjet nën mbikëqyrje i përballuan relativisht mirë pasojat, është ende herët për të parashikuar ndikimin e plotë dhe ridimensionimet që mund të kërkojnë, në planin e ndërhyrjeve rregullatore. Megjithatë, situata pandemike nxorri në plan të parë disa domosdoshmëri, siç janë zhvillimi dhe diversifikimi i tregjeve për të përballuar më mirë goditjet, veçanërisht në tregun e sigurimeve, dhe nevoja për zhvillime rrënjësore teknologjike dhe digjitalizim.

Cilat mendoni se janë prioritetet për të ardhmen e afërt të AMF-së, lidhur me zhvillimin e tregut financiar në Shqipëri?

Zhvillimi i tregjeve nën mbikëqyrje mbetet objektiv kryesor. Tregu i sigurimeve, që përbën vetëm afro 1.4% të PBB, ka potenciale të mëdha për zgjerim dhe zhvillim të mëtejshëm. Pjesën më të madhe të këtij tregu e zënë aktualisht produktet e detyrueshme të sigurimit. Në vendet më të zhvilluara, një pjesë e

mirë e të ardhurave të këtij tregu vjen nga produktet vullnetare të sigurimit dhe ne kemi shumë hapësirë zhvillimi në këtë drejtim. Zgjerimi është i nevojshëm edhe sa i përket diversifikimit, për ta bërë industrinë e sigurimeve më rezistente ndaj goditjeve të mundshme.

Tregu i fondeve të investimit, gjithashtu, është një nga tregjet më të rëndësishëm nën mbikëqyrjen e Autoritetit, me një peshë prej rreth 3.9% në raport me PBB-në. Aktualisht, madhësia e mjeteve neto të fondeve të investimit është e krahasueshme me vendet e rajonit. Megjithatë, në krahasim me vendet e rajonit, numri i aktorëve të tregut, pra shoqëritë administruese, është ende i pakët.

Tregu i fondeve të pensionit vullnetar zë ende një peshë mjaft të kufizuar në raport me PBB-në, ku mjetet neto ndaj PB-së janë rreth 0.1%. Edhe në raport me këtë treg, Autoriteti ka propozuar disa ndryshime, lidhur me ligjin ekzistues. Megjithatë, duke marrë parasysh infrastrukturën e tregut në vendet e BE-së, do të jetë e nevojshme të ridimensionohet strategjia e zhvillimit të këtij tregu, sidomos në drejtim të planeve profesionale të pensionit (IORP).

Zhvillimi i tregut të kapitaleve, i cili është tregu që krijon mundësitë që fondet e investimit dhe fondet e pensionit të investojnë mjetet e tyre, mbetet një prioritet. Në Shqipëri, tregu i kapitaleve është në fazën e tij fillestare dhe Autoriteti, por edhe tregu, duhet ta shohin këtë fakt nga

ana pozitive. Kriza financiare e vitit 2008 nxori në pah shumë probleme, lidhur me sjelljen e shoqërive komisionare, abuzimin me tregun, apo transparencën e shoqërive të listuara. Pikërisht për këtë arsye, BE doli me disa direktiva të reja, siç janë direktiva e dytë e tregjeve në instrumente financiare (MIFID 2) apo direktiva dhe, më pas, rregullorja e abuzimit me tregun (MAR). Në tregun e kapitaleve është thelbësore transparenca. Në këtë aspekt, mendoj se është mundësia për ta zhvilluar këtë treg ashtu si duhet, duke mësuar nga eksperiencat pozitive dhe negative të vendeve të tjera.

Një prioritet tjetër është digjitalizimi, si në aspektin e raportimit në kohë reale të subjekteve nën mbikëqyrje, ashtu edhe sa i përket komunikimit ndër-institucional. Digjitalizimi, përveçse Autoritetit si rregullator dhe subjekteve nën mbikëqyrje, u shërben qytetarëve, përmes uljes së kostove dhe burokracive për marrjen e shërbimeve. Digjitalizimi është thelbësor për raportimin, inspektimin dhe e-shërbimet.

Mbrojtja e personave të siguruar dhe investuesve dhe rritja e besimit të tyre në tregjet në mbikëqyrje, nëpërmjet forcimit të rolit rregullator dhe sigurimit të një mbikëqyrje efektive me bazë rreziku, mbetet gjithashtu një prioritet për Autoritetin. Kjo, edhe në kuadër të rritjes së njohurive financiare, në funksion të garantimit të një mbrojtjeje më të mirë të investuesve dhe personave të siguruar.

Së fundmi janë miratuar disa akte shumë të rëndësishme që lidhen me zhvillimin dhe thellimin e mëtejshëm të tregut financiar shqiptar (ligji për tregun e kapitaleve, për skemat kolektive të investimeve dhe për tregjet financiare të bazuara në teknologjinë e regjistrave të

shpërndarë). Si e vlerësoni një zhvillim të tillë dhe çfarë ndikimi pritet që të japin këto zhvillime të reja ligjore.

Hartimi dhe miratimi i ligjit “Për Tregjet e Kapitalit” dhe “Për Sipërmarrjet e Investimeve Kolektive” ishte domosdoshmëri, pasi të dy këto ligje përmirësojnë ndjeshëm kuadrin ligjor, duke e përshtatur atë ndaj dinamikës së zhvillimit të këtyre tregjeve. Këto dy ligje kanë për synim nxitjen e zhvillimit të mëtejshëm, rritjen e transparencës dhe sigurimin e integritetit të këtyre tregjeve. Ligjet janë hartuar me asistencën e Bankës Botërore, financuar nga SECO, dhe janë marrë në konsideratë direktivat dhe praktikrat më të mira të BE-së. Kam qenë personalisht i përfshirë në finalizimin e hartimit dhe miratimit të këtyre ligjeve dhe vlerësoj se krijojnë një platformë solide për zhvillimin e mëtejshëm të këtyre tregjeve.

Ligji “Për tregjet e kapitalit” përforcon kuadrin ligjor, duke vendosur kritere të forta për transparencë të të gjithë aktorëve të këtyre tregjeve.

Ligji “Për Sipërmarrjet e Investimeve Kolektive” krijon hapësira për lloje dhe tipe të reja fondesh investimi, si për nga forma e strukturës (fondet furnizuese apo fondet ombrellë), ashtu edhe nga natyra (fonde alternative, ofruar klientëve profesionistë, etj.)

Ligji “Për tregjet financiare të bazuara në teknologjinë e regjistrave të shpërndarë” rregullon infrastrukturën mbi bazën e së cilës funksionon teknologjia e regjistrave të shpërndarë, kushtet për licencimin, ushtrimin e veprimtarisë së operatorëve dhe bursave, si edhe mbikëqyrjen e tyre. Ai, gjithashtu, rregullon kushtet për emetimin dhe tregtimin e token-ëve digjitalë dhe monedhave virtuale, si dhe autorizimin nga autoritetet kompetente.

Në bazë të ligjeve të reja, Autoriteti

merr kompetenca për të kryer hetime administrative, bazuar në praktikrat më të mira ndërkombëtare. Ligjet e miratuara, që do të pasohen edhe nga hartimi i një sërë aktesh nënligjore dhe rregullatore përkatëse, forcojnë më tej kuadrin mbikëqyrës të Autoritetit, si edhe modernizojnë dhe zhvillojnë më tej tregun e kapitaleve në Shqipëri.

Çfarë mendoni se duhet të ndryshojë, apo zhvilluar më tej në rolin e AMF-së brenda sistemit financiar shqiptar për zhvillimin dhe thellimin e mëtejshëm të këtij tregu?

Tregjet financiare jobankare kanë pësuar një zhvillim me ritme relativisht të ngadalta, duke mbetur të kufizuara, si në raport me tregun bankar, ashtu edhe me tregjet e rajonit. Paralelisht me zhvillimin e tregjeve është zhvilluar dhe procesi i mbikëqyrjes dhe ai rregullator.

Zhvillimi i tregjeve do të sjellë një rritje të llojeve të subjekteve nën mbikëqyrjen e AMF-së, si dhe një larmi më të madhe në format e investimit nga këto subjekte. Kjo do të kërkojë ngritjeje kapacitetesh dhe aplikim të metodave bashkëkohore të mbikëqyrjes, duke u orientuar drejt mbikëqyrjes me bazë rreziku, me synim rritjen e besueshmërisë të rregullatori dhe institucionet financiare.

Nga ana tjetër, zhvillimet e fundit në fushën e FinTech-save kanë bërë që të dalin një sërë produktesh dhe shërbimesh të reja, të cilat rrisin ndjeshëm eficiencën dhe shkurtojnë kohën e kryerjes së transaksioneve, te të cilat duhet pasur fokus dhe vëmendje. Këto zhvillime teknologjike diktojnë nevojën e kualifikimit profesional në vazhdim të punonjësve të Autoritetit, si dhe domosdoshmërinë për t’u përshtatur evolucionit të FinTech-save nëpërmjet modernizimit në mbikëqyrje dhe rregullim.